

נקודה מתוך "לחיות עם פרשת השבוע" ראש הישיבה

"ויקח קרח" (במדבר ט"ז, א') - אין כמעט פרשן שלא מסביר את הקושי בפתיחה זו של הפרשה, אך לא נחה דעתי עד שראיתי את דברי הרש"ר הירש:

"ויקח קרח - בלא מושא. וכן גם: 'וְאֶבְשָׁלֶם לְקַח וַיִּצַב לוֹ בְּחֵיבוֹ אֶת מִצְבַּת וְגו' (שמואל ב' י"ח, י"ח). אבשלום לקח לעצמו את הזכות, נטל את השם להציב לו מצבת זכרון כבר בחייו. קרח לקח לעצמו את הזכות, נטל את השם להוכיח את משה ואת אהרן על מעמדם בעם. והואיל והכתוב נוקט לשון לקיחה, הרי הוא רומז יחד עם זה שהמניע למעשהו של קרח היה אנוכי. הוא פעל לטובת עצמו, והופעתו כמייצג את ענייני הכלל היתה רק למראית עין."

הלקיחה היתה המהות של קרח. קרח הסתכל על החיים והמציאות בתנועה נפשית של לקיחה, "מה אני מרוויח מהחיים?" גם כיום אנו פוגשים אנשים וציבורים שעוסקים ב"זכויות" - "זכויות הילד", "זכויות האישה" וכדו', במקום לעסוק ב"חובת האדם בעולמו" (פתיחה למסילת ישרים פרק א').

קרח חי באופן מוטעה; האם אנו חנו במרכז, או שיש לנו תפקיד שדרכו אנו חנו בתנאים ומפתחים את העולם.

כך מסביר רש"י את המילים (במדבר ט"ז, ג'): "רב לכם" - הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה".

כשאדם בא לקחת, המבט שלו על כל האחרים הוא שהם גם מעוניינים לקחת ממנו וממעולם. כך כל אחד נהיה אויב ועיין, שלא יקחו לו את מה שהוא יכול היה להרוויח. אך כשאדם בא לתת, אז כל מפגש הוא הזדמנות לממש נתינה. כך אדם נהיה שמח בהצלחת אחרים ובזכות שלו להיות חלק מאותה הצלחה על ידי נתינתו ושותפותו.

הרב קוק משווה בין קין לקרח ומסביר שזו שורש המינות - הנצרות (אורות, ישראל ותחייתו, ט"ו, עמ' ל"ב):

"הקינות עשתה באדם את מעשה המפעל הקרחי בישראל. הקריאה של 'כל העדה כולם קדושים ובתוכם ד' היתה קריאה לועגת לכל תוכן הקודש ולכל הרוממות וההכנה התוכית, הדרושה להעשות עד שיהיה הקודש מבוסס בחיים באמת, שיהיה מובטח מכל פגם וסאוב, שלא יהפך לרועץ ולצרה היותר גדולה של העולם. על כן הוכרח הדבר שירד חיים שאולה, להאבד מתוך הקהל ולהיות לעולם לאות לבני מרי שלא יהיו עוד כקרח וכעדתו. הקריאה אל כל העמים, השקועים בכל רפש הטומאה, בכל מעמקי הרשע והבערות, בתהומות החשך היותר מחרידות: 'הנכם כלכם קדושים, כלכם בנים לד', אין הפרש בין עם לעם, אין עם קדוש ונבחר בעולם, כל האדם הוא קדוש בשוה', - זאת היא הקרחת האנושית, שהיא הקינות החדשה שממנה טובל האדם."

התפיסה של קרח אומרת שכולם בסדר, ואין מדרגות של עמל, יגיעה והגעה לדרגה רוחנית ואנושית גבוהה. אפשר לחיות את כל הנבזיות והמתירנות של העולם - ואם אדם חטא - הכל בסדר, שיתודה אצל הכומר. זהו גם השורש לתפיסת הפנאי הנוצרית שממנה מגיעים כל הסדרות שאנשים רואים. זו עבודה זרה שבנומקה סוברת שאין אמון בכך שאדם מסוגל להתמודד ולהתגבר, לכן מה שנשאר מהחיים זה "ויקח". חיים של נתינה לפי תפיסה מוטעית ורעה זו, ניתנים להשגה רק בהתנזרות מהחיים ומבני אדם.

"כל העדה כולם קדושים" - גם החוטאים והמחטיאים. אין עבודה, אין עמל, אין מדרגות. זו ההשקפה הנוצרית שעליה מדבר הרב קוק. מה שמשה רבנו ואהרן הכהן רואים את תפקידם כשליחות וכעבודה ועמל - קרח רואה כהתנשאות. משה רבנו נקרא "עבד ה'", וכך גם היה הרב קוק חותם במכתביו "עבד לעם קדוש".

אך מכיון שזהו טבע האדם, אם לא עמל ועובד על מידותיו, לכן קרח מצליח לסחוף את העם אחריו - ברגע שמתחילים לקטר ולראות את כל המציאות דרך תנועה נפשית של לקיחה, אזי אפילו משה ואהרן הופכים חלילה להיות אנשים שמנצלים את העם.

מבט זה דורש תיקון גדול, במיוחד בהברת השפע שאנו חיים בה כיום. אנו עלולים לראות את העולם כמקום של לקיחה ומילוי תאוותינו, וזו סכנה לחיינו המוסריים ולמילוי תפקידנו בעולם. ראיתי מישהו שמסביר את הקושי שבנתינה בתוך המילה הראשונה בפרשה - "וי - קח".

אז מה התשובה למבט מוטעה זה?

לציניות הזו אין מענה פשוט שמשנה את התפיסה השורשית המוטעית, ולכן משה קודם כל נופל על פניו. לאחר מכן מגייס משה, בעזרת ה', את היכולות הרוחניות שלו: "וּתְפַחֵם הָאֶרֶץ אֶת פִּיהָ וּתְבַלַּע אֶתֶם וְאֶת בְּתִיֵּיכֶם וְאֶת כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר לְקִרְחַן וְאֶת כָּל הַרְבֵּכֹשׁ".

לנו אין את היכולת הזו, ועלינו לחנך את עצמנו לנתינה, כפי שהתורה מיד מביאה את פרשיית "מתנות כהונה" כתשובה לעניין זה. "וַיִּדְבֹר ה' אֶל אֶהֱרֹן וַאֲנִי הִנֵּה נֹתְתִי לְךָ אֶת מִשְׁמַרְתְּ תְרוּמֹתַי" (במדבר י"ח, ח').

מפרש רש"י: "ואני הנה נתתי לך" - בשמחה. לשון שמחה הוא זה, כמו (שמות ד', י"ד): 'הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבבו'.

הקב"ה מיד מלמד אותנו איך צריך לראות את הנתינה - בשמחה. וכן במשמרת - בשליחות הדורשת חובות של שמירת הטהרה והקדושה.

במקום "ויקח קרח", אנו צריכים להביט על החיים כ"הנה נתתי", בשמחה.

מתוך השיעור שניתן ביום רביעי האחרון השיעור המלא יעלה לאתר הישיבה בקרוב

פינת הילדים

חשינות חיפוש בפרשה וברש"י

(לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

חומרים כחומר הבכא...

1. מה קרח לקח?

2. מה מתכוון קרח באמרו "כל העדה כולם קדושים"?

3. באיזה אופן נותן הקב"ה את משמרת הכהונה לאהרן הכהן?

"בני קרח שנתבצר להם מקום בגיהנם, לא נותרו בעמדה סטטית. הם נחלצו מירכתי שאל והחלו לטפס ולעלות אל הר ה' ולסגל לעצמם תכונות נפש של: 'הולך פמים ופעל צדק דבר אמת בלבבו. לא נגל על לשנו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קלבו'"

(הרב חנון פורת זצ"ל, פרשת קרח, עמ' 167)

